

RADU TECULESCU

Poeme

Ediție concepută și îngrijită de
TUDOR TECULESCU

Prefață de
ION POP

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
TECULESCU, RADU
Poeme / Radu Teculescu. - București : Ars Docendi, 2017
ISBN 978-606-998-017-0

821.135.1

ARS DOCENDI
București
2018

Final

Herghelie de stele,— alungată
Spre cer viitor,
Astfel aste poeme
Nemăsuratului mâine.

Absentul nume de față
Cu tinerețe ce nu-i...
Șoldul magic al morții
Îmbietor peste vreme.

De-acum cer nevăzut
Spre columba roșie...
Zării, buchetul de stele,
Tărnei, buchetul de lut...

Brașov – Sanatoriul T.B.C.
24 octombrie 1946 – 8 aprilie 1947

Cuprins

••• Pescuitul de perde	acoperașul și săratul	III	100
••• Pește apădat	—	IV	100
••• Stăcoane	—	V	101
••• Luncă	—	VI	103
••• Timică	—	VII	104
••• Poemă	—	VIII	105
••• Zării	—	IX	106

<i>Un visător de redescoperit: Radu Teculescu (ION POP)</i>	5
Notă asupra ediției	27

SIXTO ESCOBAR

I. Limane	31
Limane	33
Cine sunt	35
Îndemnul slovelor	37
Cu tine, Arthur Gordon	38
Împărația mea	39
Puteam fi un pom	41
Amarnicul burg	42
Somnul stalactitelor	43
Ultimul Quijote	45
Seară de toamnă	46
Simplu ca pietrele	48
Poem cuaternar	50
Lângă umbrele serilor	52
Dimineață de octombrie	53
Corbul	54
Escală	56
Poză de veac	57
II. Itinerar Pacific	59
Itinerar pacific	61
I. Invitație la călătorie	61
II. Alain Gerbault	61

III. Islas de las Marquesas	62
IV. Tahiti – Gauguin –	62
V. Samoa	62
VI. Pago–Pago	63
VII. Long. 151° east Lat. 17°40' south	63
VIII. Ringgold	64
IX. Fidji – Port Resolution –	64
X. Întoarcere	64
III. Israel	67
Israel	69
Intrare	70
Pan cântă	71
Cu stele	72
Trecere	73
În ziua aceea	74
Caravană urcând	76
Hei, cărciumar	77
Vera Cruz	78
Dansul stelelor	79
Cântec de adânc	80
Tărîm zărit	81
Sub stâncă	82
Descântec indian pentru adormire	84
500 de ani	86
Blestem	88
Numai privirile	90
Despărțire	91
NOUL ROBINSON	
Paza șarpelui	95
Nașterea cântului	97
Noul Robinson	98

Pescitorul de perle	99
Paza șarpelui	100
Predoslovie	101
Goană	103
Finister	104
Doar neguri	105
Zarea aceasta	106
Don Quijote	107
Drumul pașilor	108
Somnul pădurilor	109
Copacul	110
Peisaj argentinian	112
II. Aurul toamnelor	113
Pan	115
Noaptea nopților	116
Laforgue sau Verlaine	117
Autumnală	118
Autumnală II	119
Autumnală III	120
Remember sau Green	121
Te iubesc, te urăsc	122
Vânătoare	124
Acord de seară	125
Acord prelung	127
Întrebare uitată	129
Pastel duminical	130
Întunecatule Stix	132
Cântecul ploii	133
III. Singuraticul pelerin	135
Tavernală	137
Amurgul cetăților	138
Singuraticul pelerin	139

Pasărea paradisului	140
Fântâna uitată	141
Cântecul vieții	142
Pelerinii	143
Fur al tăcerilor	144
Căutare	145
Orchestrele mute	146
Cimitir turcesc	147
Cântec de nebun	148
Pădurea de clipe	149
Odihna păsării	150

DUPĂ DECEMBRIE

I. Arhipelagul căutărilor	153
După Decembrie	155
Portret	156
Invitație	158
Motiv pentru ploaie	159
Incantație	161
Întâmpinare	163
Prietenie	164
Trecere	165
Floare neagră	166
Semn	167
Incendiu	169
Buruiana Satanei	170
Cântarea împietrită	171
Anotimp	172
Nori	173
Pastel matinal	174
Pastel marin	175
Destin	176
Chemare de seară	177
Marele praznic	178

II. Arhipelagul împlinirilor	179
Deschizătorul de drumuri	181
Cânt permanențe	182
Cai	183
Fântână tăinuită	184
Înălțimi	186
Autumnală	187
Echinox	188
Pasăre blândă	189
Inscripție pe un sicriu	191
Acest copac	192
Ziua de-apoi	193
207	195
Somnul pădurilor	196
Noile orașe	197
Galben poem	198
Ora de zbor	199
Dar	200
Brazi singuratici	201
Același îndemn	202

POLUL VEST

I. Polul Vest	205
Pol Vest	207
Catargele lui Diaz	208
Pentru păduri	210
Cândva	211
Ca o ancoră	213
Alt Pan	214
Cântecul plopilor	215
Ca Rodriguez Bermejo	216
Cetatea spânzuraților	217
Și noi	218
Coloane cu șerpi	219
Cântec normal	220

A doua cetate	221
Pasărea de aur	222
Corăbiile-n noapte	223
Țara dezolării	224
II. Fântânile din Benares	225
Întâia fântână	227
Despre dragoste și război	228
Dincolo, negresit	229
Ora nopții	231
Altă oră	232
Oraș sub zenith	233
Păduri incendiate	235
A doua fântână	236
A treia fântână	237
A patra fântână	238
A cincea fântână	239
A șasea fântână	240
A șaptea fântână	241
Fântâna de pe urmă	242
II. Noaptea crotalului	243
Noaptea crotalului	245
Ca pajiștile	247
Tundra	249
Seara, când oamenii se iubesc	251
Cântec trist	252
Iată	253
Sonată de toamnă	254
Sens	255
Întrebări	256
Pom damnat	257
Catarg strâns	259
Vino	260
Zidire	261

VULTURUL PALID

I. Înger târziu	265
Eu	267
Urmele pașilor	268
Ceas dobrogean	269
Călătorie posibilă	270
Inutil cineget	272
Întâlnire	273
Cuaternar	274
Înserare în autumn	275
Natură cu ploi	276
Plecare	277
Dezlegare	279
Bătălie pierdută	280
Copacul amurgului	281
Lave imense	282
Fântâni de poeme	283
Înecate orașe	284
Plecări adormite	285
Fluturătoare mărgeane	286
Vulturul palid	287
II. Zăpezile negre	289
Zăpezile negre	291
Vânătoare	292
Sălaș fără porți	293
Cortegiu-n septembrie	294
Dezmeticitele jungle	295
Autobiografie	296
Portret	297
Bal	298
Acord lent	299
Nocturnă	300
Finister	301
Pustiu de-autumn	302

Marea dragoste	303
Descânt.....	305
Înger târziu	306
Marele Dom	307
Calul de mare	308
Concentric cerc.....	309
Final	310

RADU TECULESCU

SIXTO ESCOBAR

POEME

Poem al explorării
pe meridianele visului,
Sixto-Escobar unește
eleganța parnasană a
versului cu aspirația modernă către necu-
noscut. Un salut pri-
etenesc lui Radu Tecu-
lescu, nouui corăbier
al depărtărilor.

SERBAN CIOCULESCU
Decembrie 1945

Pro-Poet



Descrierea CIP a Ministerului Național al Culturii
TECULESCU, RADU
Poezii / Radu Teculescu - București: Ars Docendi, 2017
ISBN 978-606-958-012-0

ARS DOCENDI
București
2017

Un visător de redescoperit: Radu Teculescu

Numele lui Radu Teculescu este, astăzi, aproape necunoscut. Moartea prematură, când nu împlinise încă 29 de ani, nu i-a lăsat răgazul unei afirmații de meritate de talentul foarte promițător anunțat de versurile pe care apucase să le publice în câteva periodice de după război și mai ales în cartea sa de debut cu titlu „exotic“, *Sixto Escobar*, în 1945. Din păcate, avea să fie și ultima apărută, căci autorul ei a fost răpus de ftizie, boală atunci neînțelitoare, la 27 ianuarie 1953. Dintre cele patru volume pe care le-a mai putut încheia – *După Decembrie*, *Vulturul palid*, *Noul Robinson*, *Polul Vest* –, primele două au fost scrise, după cum menționează autorul însuși, într-un sanatoriu brașovean, în intervalele decembrie 1945 - mai 1946, respectiv 24 octombrie 1946 - 6 aprilie 1947, iar celelalte cuprind poezii în majoritate inedite, doar câteva fiind tipărite în reviste. Nu le-a publicat în anii care-i mai rămăseseră de trăit, și nici nu le-ar fi putut publica într-o epocă în care o poezie ca a lui, de intime confesiuni și amare rezonanțe elegiace, nu mai era îngăduită de cenzurile „realismului

Poetul se născuse la Alba Iulia la 2 iulie 1923, ca fiu al istoricului literar, folcloristului, îndrumătorului cultural Horia Teculescu, descendant dintr-o familie cu însemnate merite în lupta pentru Marea Unire: bunicul dinspre tată, Ioan Teculescu, protopop ortodox de Alba Iulia, ales în 1922 episcop al Armatelor Române sub numele Justinian, fusese președintele Consiliului Național Local Alba la 1 Decembrie 1918, iar tatăl era un apropiat al Cercului Literar de la Sibiu, prieten, între alții, cu Lucian Blaga, cu care fusese coleg la Liceul „Andrei Șaguna“ din Brașov. Radu Teculescu își făcuse studiile la Liceul „Prințipele Nicolae“ din Sighișoara, avându-l director și profesor de limba română pe părintele său (mort în 1942), urmase doi ani la Facultatea de Drept din București, de la care se retrăsese apoi din cauza bolii, iar ultimii ani de viață și-i-a petrecut la Brașov, cu internări periodice în sanatoriul de tuberculoși, împovărat de o situație materială mereu precară. Era prezent în periodice precum *Revista tineretului*, *Universul literar* și *Revista Fundațiilor Regale*, dar mai ales în „ziarul de luptă și dreptate“ *Fapta* (1943-1948), de sub direcția lui Mircea Damian. Biografii săi ne spun că în etapa bucureșteană a vieții Radu Teculescu a avut strânsse legături cu scriitorii tineri ai momentului, împărtășindu-le viața boemă – sunt cei care vor fi situați în „generația războiului“ –, și anume cu Dimitrie Stelaru, Constant Tonegaru, Ben Corlaciu. Alături de ei și cu încurajarea „cerchiștilor“ sibieni, a întemeiat în redacția ziarului *Fapta* grupul literar „Pagina a două“ și „Grupul Literar București“. La Brașov,

unde s-a stabilit spre sfârșitul anului 1945, a fost de asemenea foarte activ: a lucrat la ziarul *Drum nou*, la care a susținut rubrici permanente în perioada de frământată tranziție spre regimul comunist și după instalarea lui. A fost secretar al filialei locale a Uniunii Scriitorilor, a înființat în 1949 un cerc literar muncitorească la uzina de tractoare, scriind în paralel, fără tragere de inimă, versuri „alinate“ politic (colabora și la revista *Flacăra din Capitală*), dar și o piesă de teatru, *Oameni și năluci*, respinsă de Teatrul Național din București pe motiv că ar fi „demoralizantă“, iar, în colaborare cu soția sa, bucovineanca Sidonia Drapaca, fiica unor profesori din Cernăuți refugiați la București, a tradus din poezia lui Maiakovski și câteva dintre piesele lui Cehov. Din franceză, a tălmăcit romanul italianului Ignazio Silone, *Fontamara*. Ultima poezie i-a fost publicată în *Almanahul literar clujean* (viitoarea revistă *Steaua*), în februarie 1953. Aflăm și că făcuse un contract cu Editura pentru Literatură și Artă pentru un volum cu titlul *Pe baricadele vieții*, care n-a mai apărut. A ținut, cu intermitențe, și un jurnal (*Jurnalul lui Aconcagua*), conservat în trei caiete de a doua sa soție, Ely (Lavinia) Iovan, actriță la teatru din Brașov, cu însemnări din perioadele 3 noiembrie-11 decembrie 1945, 20 ianuarie -12 iunie 1949, și 1-5 ianuarie 1951, din care s-au publicat doar câteva pagini, postum. O însemnare din 1951 mărturisește obsesia plecării în străinătate, spre geografile visate, cu gândul la fratele său Gelu, stabilit în Australia. (Datele sunt preluate din capitolul intitulat „Radu Teculescu (1924-1953) – poet al unei agitate perioade literare“, în volumul *Teculeștii din neam în neam*, semnat de Luminița Cornea, Constantin Catrina

și Ioan Lăcătușu, Editura Angvstia, Sfântu Gheorghe, 2006, pp. 205-225).

Dintre puținele opinii critice exprimate despre scrierile poetului, este citată cea, foarte pozitivă, a lui Șerban Cioculescu, la debutul său cu volumul *Sixto Escobar*, din 1945: „Poem al explorării pe meridianele visului, *Sixto Escobar* unește eleganța parnasiană a versului cu aspirația modernă către necunoscut“ (cf. *op. cit.*, p. 210). Astfel formulată, caracterizarea criticului sugerează situația poetului într-o arie de sensibilitate apropiată mai degrabă de începutul nostru de secol liric, când se producea desprinderea poeziei de o anume clasicitate și deschiderea către orizonturile novatoare ale „evaziunii“ simboliste. Asupra volumului se pronunțaseră, de pe poziții divergente, și Ovid. S. Crohmălniceanu și Adrian Marino. Cel dintâi, aderent deja la noua politică culturală ce se instaura sub presiune sovietică la noi, întâmpina critic, într-un articol intitulat „De la București în... Bermude. Explorări în arhipelagurile tinerei poezii românești“ (în *Contemporanul*, februarie 1947), „o adevarată tentativă de imigrăriune“, scriind că: „Nota comună a poeziei despre care vorbim este refuzul de participare la viața epocii prezente, la închadrarea în spațiu în care se găsește, pe care îl disprețuiește, ca simbol al ternului, al stupidului, al nesemnificativului“. Adaugă apoi, anunțând spiritul dogmatic al criticii proletcultiste: „Două sunt însă aspectele aceleiași mentalități de clasă, pe care și le însușește uneori, fără chiar să-și dea seama, poezia noastră recent exotică. Ambele ilustrează fenomenul tipic al refugiuului în pseudo-soluții pe care societatea burgheză le dă impasurilor la care duc așezările

ei. O față e nota dezolantă, de ușoară melancolie visătoare, despre care am vorbit. Ea pledează pentru imaginea dezrădăcinatului din lumea lui, omul care nu-și mai găsește loc, care socotește orice efort viitor zadarnic“. Cealaltă ar fi încercarea de a face din fantasia și reveria evazionistă însăși „schisma veșnică dintre visători și prozaismul vieții.“ Ar fi vorba, de fapt, despre o „manifestă dorință de fugă căt mai grabnică de real“, pusă pe seama senzației de „înstrăinare pe care o resimte acea parte din intelectualitatea burgheziei noastre a cărei mentalitate refuză să accepte o evoluție care-i pune în discuție contradicțiile și chiar drepturile ei de autocrată, intangibile până mai ieri“... Radu Teculescu e citat în acest context, în care referințele livrești (de exemplu, la Edgar Poe) ar fi pur parazitare... Se putea bănuia deja ce soartă ar fi avut (și chiar au avut-o) versurile din volumele sale rămase în manuscris... Recenzia lui Adrian Marino dă, fără să-l numească pe Crohmălniceanu, o replică fermă acestei întâmpinări rigide. Notând, totuși, inegalități și influențe livrești evidente la poetul nostru, criticul scrie: „În latura sa cu adevarat izbutită, poezia d-lui Radu Teculescu documentează cu mai multă sensibilitate decât faonda factice a atâtorei versificatori teribili, asupra cătorva din aspirațiile tipice ale poeziei tinere“. În opozitie cu criticul de la *Contemporanul*, el apreciază însă că exotismul caracteristic acestei poezii ține de un fenomen literar semnificativ și că „a cere dogmatic înlăturarea din câmpul poeziei a unui motiv atât de plin de sugestii lirice trădează lipsa de receptivitate și [o] foarte îngustă conștiință estetică“. Calificând drept „pedagogie absurdă“ o asemenea atitudine,

Marino îl consideră pe Radu Teculescu un poet autentic, dincolo de excesele de referințe livrești, părându-i-se chiar că „[n]ivelul este însă superior vociferăției lui Constant Tonegaru“. Reține la el, în „decoruri tipic simboliste“, „emoția îmbarcării în necunoscut, spleenul adolescentului cu acuitatea senzorială sporită (ca și Samain, poetul de langoare frenetică), în versuri deloc rele“, precum și faptul că „evocările de insule pacifice“ sunt făcute de „un creion agreabil, ușor schițate prin câteva linii de cretă colorată, ca o ilustrață comercială de prospect de călătorie“. În fondul său cel mai adânc – scrie în continuare – Radu Teculescu se relevă a fi un elegiac, calm funerar și bland euforic, până acolo încât a asimila țărmul de dincolo de Styx cu una dintre insulele sale paradisiace“ (Radu Teculescu, *Sixto Escobar. Poeme*, în *Nățiunea*, 30 mai 1947). În sinteza sa despre *Generația războiului* (1968), Emil Manu îl amintește, însă, doar în treacăt, ca pe un „tonegarian bizar“, fără să-și argumenteze calificarea. E de spus că nici comentatorii mai recenti, ziariștii Grigore Cojan, Mihai Nadin, Titus Vâjeu, Lidia Popița, nu depășesc generalitățile, mulțumindu-se să vorbească despre „un poet de rafinată descendență simbolistă“, „un neliniștit al aventurii umane“ sau „un pasionat de descoperirea a noi tărâmuri spirituale“.

În aceste condiții, inițiativa domnului Tudor Teculescu, fiul poetului, de a propune o ediție cuprinzătoare din creația tatălui său, e foarte bine-venită. Sunt reunite în ea, pentru prima oară, toate cele cinci volume ale sale, permîndu-se în felul acesta accesul la întregul scrisului său liric, așa cum a fost structurat de autor. E de precizat că

în acest ansamblu Radu Teculescu nu a considerat demne de a fi prezente versurile scrise la comandă socială, dictate de rețetarul „realist-socialist“. Putem, aşadar, considera că autentică sa moștenire lirică e cea cuprinsă între copertele acestui volum. E un „dosar“ ce merita, așa cum vom vedea, să fie scos la lumină pentru o mai dreaptă situare a poetului așa de brutal lovit de soartă în contextul timpului său literar frământat și al unei generații în cadrul căreia numele său se cuvine a fi reînscris sub lumini ceva mai atente. Interesantă pare a fi și publicistica sa, care, alături de paginile de jurnal, i-ar putea rotunji imaginea, cu o altă ocazie editorială.

Dacă ne uităm la cronologie, observăm cu ușurință că foarte Tânărul poet a apărut într-un moment dintre cele mai dificile ale istoriei literaturii române, în care numai o anumită precocitate i-a îngăduit să-și cristalizeze rapid o fizionomie relativ individualizată, cu trăsături evident tulburate de mersul „vremurilor noi“, care nu i-au îngăduit să-și publice cărțile următoare. Altor confrății li s-a frânt, de asemenea, drumul început sub constelația „generației războiului“, fiind obligați să se conformeze direcțivelor proletcultiste înainte de a fi reușit să se exprime cât de cât convingător în limbajul pe care promiteau a-l sluji. A fost, de pildă, cazul unor tineri ca A. E. Baconsky și Victor Felea, viitorii „steliști“, cu ecouri, în primele încercări, dinspre aceeași generație postbelică, deviați spre o primă fază „proletcultistă“, în timp ce talente remarcabile, cu ucenicie la Cercul Literar de la Sibiu, precum Radu Stanca și Stefan Aug. Doinaș, nu și-au putut publica la timp cărțile, trebuind să facă, la rândul lor, concesii

asprului climat al epocii. Un text critic precum cel al lui Ovid. S. Crohmălniceanu, citat mai sus, nu promitea nici pentru poetul nostru o soartă mai bună.

În limitatul timp creator ce i s-a dat, Radu Teculescu a reușit însă să articuleze un început de operă purificată, grație unei conștiințe estetice exigente, de clișeele tematico-retorice la care fusese obligat să se supună în anii '50, lăsând prea rapidei posteritați un număr totuși însemnat de poeme remarcabile. Că acestea au ceva din muzicalitatea ordonată a parnasianismului e evident, după cum numita „aspirație modernă către necunoscut“ trimite, desigur, la primul modernism liric, cel simbolist, notat și de glosatorii de mai târziu.

Sixto Escobar, titlul cărții din 1945, preia, după toate aparențele, numele celebrului, atunci, boxer portorican, despre care se spune că n-a fost doborât niciodată la podea de adversarii săi, ci învins doar la puncte, fapt ce poate justifica simbolic această alegere de către un om aflat în confruntare permanentă și dramatică cu boala necrușătoare, fără să se dea, însă, bătut. Va fi fost sugestivă pentru autor și rezonanța exotică a acestui nume evocator de ținuturi îndepărtate (într-un poem, el e asociat ipostazei de corăbier, eroare semnalată de recenzia lui A. Marino, care greșește, la rândul său, atribuindu-i naționalitatea cubaneză), cu sonorități care le-au plăcut și unor lirici români, ca Ion Minulescu. Titlul avertizează și asupra acestei filiații: simbolisti francezi, până la Mallarmé inclusiv, fuseseră fascinați de orizonturi necunoscute, de țărmuri noi, de geografii solare – „Fuir là-bas fuir!“, apelul acestuia din urmă, a rămas foarte viu în memoria lirică a urmașilor –, iar precursorul Baudelaire,

autor al unei *Invitation au voyage*, e pus în exergă de două ori și în cartea lui Radu Teculescu. Rimbaud îndemnase și el la evadări revelatoare în a sa *Corabie beată*, delicatul muzician al versului, Verlaine, apare de asemenea undeva, alături de un Esenin gata mereu de aventuri inedite. Nu putea lipsi din repertoriu nici Edgar Allan Poe, mult admirat de traducătorul său Baudelaire, cu mari consecințe în toată literica europeană, reactualizat la Tânărul autor român prin romanticul erou, călător și el pe ape vaste, Arthur Gordon Pym, și prin lugubrul, fatidicul Corb, emblematic, din nefericire, și pentru soarta sa tragică.

Este, desigur, o reciclare decalată, Tânzie, a acestei prestigioase tematici, reactivată într-un moment istoric agitat, cu anxietăți readuse la suprafața expresiei de anii războiului și urmările sale imediate, în asociere firească cu aspirațiile de eliberare de sub presiunile și tensiunile provocate la acea oră a istoriei, pe un fond de revoltă, ostentativă la unii congeneri, mai filtrată la alții, contra variatelor forme de injustiție și constrângere, în atmosfera postbelică, încă sumbră, cu toate ravagiile provocate de al doilea mare măcel mondial. E de ținut seama, și nu puțin, de conștientizarea stării de criză, care era și una a poeziei, în măsura în care asemenea realități puneau în dificultate sensibilitatea celor mai tineri visători confruntați cu prezentul prea puțin poetic. Era un conflict resimțit acut, de exemplu, de un Constant Tonegaru, pe care poemele din *Plantații* (1945) îl vor exprima spectaculos în epocă, ecou ale unei sensibilități crepusculare, de sfârșit de epocă, stânjenită de o lume croită pe alte coordonate, sfidând reveriile anacronice ale cuiva, „ultimul de la 1200“, complexat de a fi tributar

recuzitei desuete, estetizante, romantico-simboliste. Chiar un Geo Dumitrescu, mai ancorat în „viața imediată“ pe urme avangardiste, simțea nevoia unor evadări, cu toată conștiința inutilității și artificiozității lor. *Libertatea de a trage cu pușca*, impulsul unei sensibilități nonconformiste, însuflarea atunci poezia, când ea nu se traducea în termeni mai vehemenți, antirăzboinici și de contestație socială, ca la Ion Caraion, ori nu se refugia în „tavernalele“ boeme, post-bacoviene, ale lui Ben Corlaciu.

Lectura cărții de debut a lui Radu Teculescu dezvăluie un poet ce poate fi ușor pus sub eticheta „generației războiului“, în spațiul căreia îi putem recunoaște un timbru particular, conferit de tonalitatea visător-elegiacă mult mai subliniată decât a unora dintre congenerii amintiți. Radu Teculescu nu e un vizibil revoltat social cu adresă precisă la starea de lucruri contemporană, accentele de frondă și „poza“ de nonconformist afișată de alții nu sunt și ale lui, și nici apelul la limbajul dezinvolt-cotidian nu este foarte marcat. El este încă un poet al rostirii „înalte“, elegiac-visătoare, căutător al unui echilibru sufletesc grav tulburat de precaritățile biologice, iar „veacul putred“ despre care va vorbi undeva îl incită mai degrabă la căutarea de refugii ideale, decât la reacții contestatare majore. El se va manifesta ca un neoromantic care se simte oarecum întârziat în vremea lui, conștient – și aici se întâlnește într-adevăr cu Constant Tonegaru – de incompatibilitatea dintre spiritul epocii alienante, care artificializează totul, despărțindu-se de sănătoasa natură.

Cultura sa poetică este, cum ne spun cele câteva referințe livrești prezente în texte, preponderent franceză, deși

poetul cunoștea bine mai multe limbi, și din spațiul poetic francez el exploatează aproape exclusiv depozitul de motive al simbolismului, în primul rând constelația de figuri ale *evaziunii*, cum anunțam mai sus. Poezia liminară a volumului se intitulează semnificativ *Limane* (ca întregul ciclu pe care-l deschide), textul e construit pe o urzeală de vocabule din familia semantică a căilor de comunicație și a vehiculelor ce asigură deplasarea: cărări, căi, drumuri, corăbii „plutind pe ape de-azur“, „spre toate punctele cardinale, toate vânturile, / Despletite din roza vânturilor, toți și toate / Care-au păcătuit să se nască, pe toate pământurile, / Toate visurile mele, ale tuturor și ale tale“, dar fără vreun marcat gust al aventurii, căci limanul vizat e unul „de liniști de-mpăcare“... Se va vorbi la alte pagini – de pildă în ciclul *Itinerar pacific* – despre locuri îndepărtate, de pildă Samoa, Islas de las Marquesas, Tahiti asociat inevitabil cu pictorul Gauguin, Pago-Pago, Ronggold sau Fidji-Port Resolution, se va evoca aventura unui călător ca francezul Gerbault, sub Crucea Sudului... În decorul oarecum convenționalizat la acea dată – țărmuri cu palmieri, atoli, corali, piroge, pescăruși – se insinuează atmosfera crepusculară: „amurgul, ca o floare sau o rană“, „înnoptarea fără vis și stea“, „marea... de purpură și sânge“, „un goeland (ce)-și proiectează umbra“, lăsând să transpară și sursa livrescă, într-un poem – *Cu tine, Arthur Gordon* –, unde eroul lui Poe atrage și referința la „umbrele albatrosului iubit de Baudelaire pe-alte ape“... E memorată oarecum o „fin de siècle“ evocată cândva de un Ștefan Petică, cu nostalgia „veacului ce moare“ și cu „ultima din păsări călătoare, / Ca ultimul Quijote-nfrânt în

loc în acasă cărți sună
cărți indicabile autorului.
multe cărți publice domului Ion Pop, isto-
re și crine literar de prestigiu, pentru excelența prefață și
de asemenea, pentru uneltele și gestii pe care mi le-a oferit pe
parcursul al cărui scrisel cărți.

T.R.T.

Scopat 3 otixi

în urmări să vîd
lumină în să lini vîd
liso de Merton

I

Limane

înțele, toate înțele, înțele, înțele,

între cărări, serpuri și prime pierne,

între arbori, primele case, între vele, lângă ape,

în drumurile pe care pământul le-incepe,

*Nous nous embarquerons sur la mer des Ténèbres
Avec le coeur joyeux d'un jeune passager!...*

CHARLES BAUDELAIRE

Toate corabiiile plezăru, săn cărări și pieci, găină și

înțele de azur sau de ambară, totuști sănă criză,

Serpi și lumi negraji, totuști din ambară,

Toate viațările și lucrările cu nume sau fără de nume,

Toate plecările din lumea punciole cardinalice

înțele toate punciole cardinalice, mătăsătoare,

Desplinări din noia vânătorilor, răji și toate

Care au păcălit să se nască, pe toate părăsunurile,

Toare visăriile mgle, ale tuturor și ale tale,

Da, prietenii ca și parfumul florilor,

și drumană fără de tîntă, floriță al noilor

Credem-nă, pur și veselă înținătoarea Mirăriei Sale

În bătrâna cloacă care îndreaptă și-nasau,

Alegeri de poziții desculță cari, înăuntru stădoa prin piele,

Desigur, prozrene, toate din între-aculoli.

Limane

Prietene, toate cărările duc într-acolo,
Toate cărările, șerpuind printre pietre,
Printre arbori, printre case, printre stele, lângă ape,
Toate drumurile pe care pământul le-ncape,
Înecate de praf, spălate de ploi, sau dormind
Somn adânc sub zăpezi... Toți pașii pe care-i auzi
Călcând sub fereastra ta, luncând printre ziduri,
Toate corăbiile plecate, sau care-au să plece, plutind
Pe ape de-azur sau de smoală, toți anii tăi cruzi,
Șovăind înspre neguri, toți anii din lume,
Toate vietășile și lucrurile cu nume sau fără de nume,
Toate plecările din toate punctele cardinale
Spre toate punctele cardinale, toate vânturile,
Despletite din roza vânturilor, toți și toate
Care-au păcatuit să se nască, pe toate pământurile,
Toate visurile mele, ale tuturor și ale tale,
Da, prietene, ca și parfumul florilor,
Și drumul fără de țintă, haotic, al norilor;
Crede-mă, până și veghea tihnită-a Măririlor Sale
Și bătaia ciocanelor care îndreaptă și-ndoaiе,
Alături de pașii desculți cari, iată, trec strada prin ploaie.
Desigur, prietene, toate duc într-acolo!...

Poate,
– Deși s-ar vrea popas lângă culmi –
Și versurile-acestea să-nsemne plecare,
Mereu într-acolo,
Înspre limanul de liniști și de-mpăcare!...

George și Certe-o să-l îmbrăcă sănătatea numu bîze tura
Locuri bisericește – hohi doamă – nu sunt vizitator.
Din cîte ulei sănătatea, sunu sonori slizit că se
pe săcă dintr-o sală, biserica-necunoscutele bisericelor...

Cine sunt

Străbunii mei cu chipie scorțoase de pâslă
Au murit, simplu cum numai oamenii știu,
Cu mâna zvâcnind pe condei sau pe vâslă;
– Mai zace și-acum într-o ladă, în pod, un chipiu.

Undeva în Samos, au presărat câteva cruci
Între ape și cer ridicându-și brațele trist...
Desigur, medalionul purtat la gât: Satana sau Christ,
Să-l fi implorat adesea, prin ani, la răscruci.

Tata a cotit după clipe, cu Edgar Poe la subțioară.
Ca după vreun colț de stradă pustiu,
Și-a intrat în Moarte cu mâna de ceară,
Și-n ochi cu lumina cerului celui mai viu.

Eu m-am născut odată cu Moartea – tovarăși de drum –
Azvârlit, nu știu a câta oară pe țărmul acest;
Spre ziua, prin inimă-mi trec șerpi umezi, de fum.
Iar noaptea, lutu-l prefac în aur celest.

Am răni pentru toate amurgurile anilor
Și visuri pentru toți copiii pământului;
Dar cântecul meu nu-i plânsul platanilor
Sub vraja miilor de flaute-ale vântului.

Poate că ceru-o să-mi pară cândva mult prea greu
 Pentru pleoape – doar două – în ziua visărilor...
 Dar cât mai sunt visuri, sunt totuși sigur că eu
 Pe ape liniști astern, pentru-nceputul plecărilor...

Îndemnul slovelor

– Cântați, slovele mele fără odihnă!
 Veciile, mâine, or să v-asculte;
 Verlaine sau Esenin nu spun prea multe
 Sub trist umbrita visului tîhnă.

Mai mult o stea pentru noapte? Spre seară
 Steaua-Polară poate va da spre apus.
 Dar cine le numără-n inima cerului, sus?
 Doar luna-i aceiași de-odinioară...

Mâine? Mâine veghia-vor vecii
 Și versul va fi pentru toți
 Ca vinul băut în seri prea târziu
 De prieteni nebuni și de hoți.

Și ce-i, dacă astăzi zările curg
 Spre noapte?... O mâna a pus, undeva, jos,
 Pe orișice frunza numai amurg,
 Pe orice cărare numai frumos.
 Și dacă prin neguri și întuneric
 Pe frunte-or să simtă ușor sau mai greu
 O mâna lucind a mocirlă, feeric,
 E mâna de aur a visului meu...

Cu tine, Arthur Gordon

– Cu tine, Arthur Gordon, nu știu de ce,
 Dar îmi pare că am desenat întâile ape-ale Sudului
 Pe trupul corăbiei... Tatuaje lunare
 S-au încrustat pe pleoapele noastre amare
 De-atâta destin. Știi, apele Sudului
 Și goelanzi violetei, ca un vis,
 Născuți pentru alte ceruri, desigur
 Pentru vreun cer nedeschis...

Îți amintești? „Jane Guy“, goeleta
 Ce țintuia, pentru-o clipă, umbre de aripi pe punte
 – Poate umbrele-albatrosului iubit de Baudelaire pe-alte ape –
 Și spânzura de catarguri pânze ca piscuri de munte
 În căutare de țărmuri nescrise pe hărți?...

Poate că vântul ce ne înfășura ca un șal,
 De maluri cu liniști și pace aproape,
 Să-ți fi șoptit sub care longitudini și grade
 Sub care cer de scrum sau de-opal
 S-au înfrățit visurile noastre neroade.

Visul? Poate plutește și-acum, stârv putred pe ape,
 Și poate că albatroși se bat pentru dânsul
 Nu știu, Arthur Gordon, e mort azi și plânsul,
 Chiar dacă vor să țășnească lacrime încă...
 ...Doar răzbunarea noastră stă scrisă pe piatra de stâncă...

Împărația mea

– Iartă-mă, Doamne, că ți-am aflat meșteșugul
 Cu care înflorești sufletul și poienile;
 De-acum voi face să cânte și piatra
 Și rugul...

Voi spune:
 De-o seama cu tine sunt, Doamne!
 Și lutu-l voi strânge în palme
 Suflând peste el tristețe și viață;
 Și-i voi pune-n priviri – aşa ca tine – umbre și ceată
 Să nu-mi știe
 Plânsetul mâinilor calme, prea calme...

Și de voi spune toamnei: Ora-i a ta!
 Cocorii-or pricepe îndemnul
 Și frunza va-ngenunchia
 Lângă-nserarea de taină...
 De-acuma și semnul
 Cu care plecările-nsemni ți-l cunosc.

De m-ai lua, Doamne, părtăș,
 Ți-aș arăta
 Cum aprind amurguri pe pagini
 Și mări cum desfășor peste file;
 Te-aș învăța